
SEMINARIE RIJSENBURG

Aan het College van Burgemeester en Wethouders van de Gemeente Driebergen-Rijsenburg stuurde het bestuur van de Vereniging Oud-Utrecht op 25 januari jl. het volgende schrijven:

Zeer Geacht College,

Met schrik heeft het bestuur van de Vereniging Oud-Utrecht uit de krant van 5 januari jl. kennis genomen van het feit, dat uw college een vergunning is verleend voor de sloop van het groot-seminarie Rijsenburg.

Uit deze toestemming maakt het bestuur op dat alle door u gedurende vele jaren ondernomen pogingen om dit belangrijke monument voor uw gemeente en voor ons land te behouden en het vervolgens een andere, eigentijdse bestemming te geven, schipbreuk hebben geleden.

Alvorens u dit unieke gebouw met de grond gelijk laat maken, wenst het bestuur - anderen gingen daarin voor - het belang van dit bouwwerk nog eens te onderstrepen. Voor de kern van Driebergen-Rijsenburg is het, tesamen met het Schaepman-monument, een beeldbepalend gebouw. Landelijk is het een goed specimen van de architectuur van J. H. van den Brink, van wiens werken er al teveel gesloopt zijn.

Historisch is het groot-seminarie een gebouw van waaruit in de 19de eeuw een deel van de 20ste eeuw de emancipatie van de katholieken op een belangrijke manier is geleid en is vorm gegeven. Aan dit groot-seminarie heeft het plaatsje Driebergen-Rijsenburg zijn nationale bekendheid mede te danken. Toen de wereldlijke overheden nog zonder problemen disci-

minatoir konden handelen, toen een term als „minderhedenbeleid“ nog niet was uitgevonden, maar de nederlandse katholieken ondanks hun grote aantal slechts een groep tweederangs burgers werden gevonden, was het Driebergse seminarie een kerkelijk en cultureel centrum van waaruit de katholieken van met name vijf provincies van ons land - het toenmalige aartsbisdom Utrecht - van telkens nieuwe impulsen werden voorzien.

Van deze inhoudelijke draagwijdte getuigt het imposante uiterlijk van het bouwwerk.

Het bestuur van Oud-Utrecht wenst aan de vooravond van de sloop deze feiten nog eens nadrukkelijk onder uw aandacht te brengen. Het betuigt adhesie aan hen die trachten de gemeente Driebergen-Rijsenburg ervan te weerhouden een harer meest karakteristieke gebouwen te amoveren.

Utrecht, 25 januari 1984

*Met de meeste hoogachting,
Het bestuur van de Vereniging Oud-Utrecht,*

*w.g. drs. C. H. Staal,
Secretaris.*

Post scriptum. Inmiddels heeft op 22 februari jl. de waarnemend voorzitter van de Raad van State, mr. Polak, toestemming verleend het Seminarie Rijsenburg ook werkelijk te slopen. Hij heeft de ingediende bezwaarschriften niet ontvankelijk verklaard.

MOLEN „KRANENBURG“

In het meinummer van het jaar 1954 van ons Maandblad werd een artikel uit Trouw van 30 maart aangehaald.

Hierin werd geschreven:

„Zo uitbundig als men in Utrecht eigen activiteit pleegt te prijzen wanneer ergens een eerste spade in

de grond wordt gestoken of wanneer er een nieuw stukje „industrialisatie“ aan de bedrijvigheid wordt toegevoegd, zo stil, zo stiekum is gisteren het povere restant van de oude molen Kranenburg aan de Kromme Rijn geliquideerd.

Daar kwamen geen toespraken aan te pas, daar was geen autoriteit die de eerste mokerslag kwam geven

in het gezicht van wat eens een mooi monument van Utrechts oude welvaart was.

Bijna tweehonderd jaar heeft Kranenburg aan de Kromme Rijn gestaan, een houtzaagmolen waarin het lied van de arbeid met vlijtig élan werd gezongen. Maar in de oorlog werd het hout van de mooie molen geroofd en na de oorlog was Utrecht zo vervuld van gedachten aan industriehallen en Jaarbeursdrukte, dat de molen nauwelijks aandacht kreeg.

Voor dat vroegere pronkjuweel van bedrijvigheid werd geen cent ter beschikking gesteld. „Niet te herstellen“ luidde het oordeel. Een aanbod om de molen althans uitwendig te restaureren werd zelfs niet geaccepteerd; een volledige restauratie compleet met wiekinstallaties en andere peperdure dingen of . . . afbreken. Nu is het er van gekomen en wat een prachtig monument had kunnen zijn in de nieuwe Kromme Rijn-wijk is geruisloos geliquideerd. En dat in een stad die zich zo beijvert om haar verleden te verheerlijken“.

Er waren toen mensen die het niet eens waren met het gevolgde beleid. Die zijn er nu nog, getuige de brief die de redactie van de heer G. A. Wildschut ontving:

Bij het doorlezen van het fraaie boek van W. A. G. Perks, „Zes Eeuwen molens in Utrecht“ deel ik u mede dat de slotlinea's niet in overeenstemming zijn met de werkelijkheid.

Geen verwijt treft de schrijver, maar een aanvulling zou juist kunnen zijn.

Restauratieplan

Een foto van de molen in deze periode werd door mij ter hand gesteld aan de prenten-afdeling van het Gemeente Archief te Utrecht. Deze foto werd gemaakt na het gereedkomen van de nieuwe fabriek van Jansen en Sutorius aan de Koningsweg, en juist vóór de aanleg van de Rubenslaan, waar door mij woningen zouden worden gebouwd.

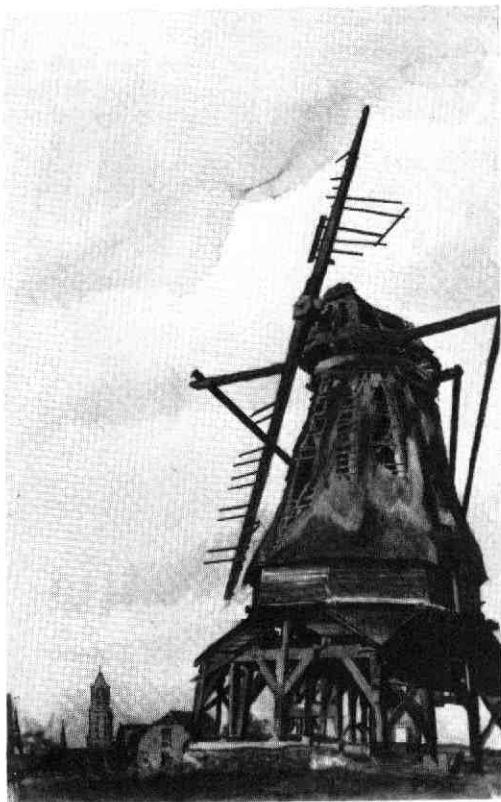
Het uitbreidingsplan „Kromme Rijn“ was in wording. Ik kon kennismaken van de plannen rond de molen „Kranenburg“.

Ik vroeg begrip en tijd om de molen met omliggende grond als groengebied in het bestemmingsplan op te nemen. Tevens was ik bekend met de restauratiekosten. Door mij werd voorgesteld de volle restauratiekosten voor mijn rekening te nemen, verder zou dan wel één of andere regeling gevonden worden wat dan verder te doen. (Zie bijv. „de Trouwe Wachter in Tienhoven“).

Alle bouw- en restauratietekeningen werden mij vlot ter beschikking gesteld.

Zonder overleg of enig verder contact heb ik op zekere dag de sloper zien verschijnen om de zaak geheel te laten verdwijnen.

Hetzelfde geldt voor de herbouw van een watermolen op mijn terreinen oost van de Breukeleveenseplas.

De molen Kranenburg, 1950. Aquarel van M. van Kuitenburg. Foto: G.A.U., Top. Atlas U 1.20

Daar zou, gezien de oude kaarten en andere archiefstukken, een fraaie molen gestaan hebben.

Ook hier is het niet mogelijk geweest ook maar enige medewerking van de ontelbare instanties te verkrijgen.

Gelukkig heeft men „de Trouwe Wachter“ kunnen behouden.

Met vriendelijke groeten,

(w.g.) G. A. Wildschut

Helaas werd dergelijk particulier initiatief tot het behoud van monumenten van bedrijf en techniek die, blijkens het krante-artikel, al werden geapprecieerd, kennelijk niet aangepakt.

Gelukkig bezit de stad nog een belangrijk deel van een vergelijkbare houtzaagmolen. De molen de Ster aan de Leidse Vaart is op de molenopbouw na geheel compleet. Juist op dit moment lijkt het particulier initiatief een impuls te kunnen zijn voor het behoud van dit monument van bedrijf en techniek.